

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5:20, za pol leta K 2:60, za četrt leta K 1:30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin, pri trikratni po 16 vin, pri šestkratni po 14 vin, pri celoletnih objavah po 12 vin. Za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

ji pa, kar bi se moralo že v mirnih časih urediti, državne posredovalnice za delo in vse kar je z njo v zvezi. Zaraditega so sedaj samo strokovne organizacije in pa posamezne občine one korporacije, ki delujejo proti brezposelnosti.

Priznati moramo, da so strokovne organizacije, in nekatere občine storile, kar je bilo v njih močeh, da olajšajo bedo brezposelnim, zlasti z denarnimi podporami. Vprašanje pa nastane, če ne bi se dalo napraviti še kaj boljšega. Kot gospodarska posledica vojne je še hujša brezposelnost. Kdor pa je brezposeln, državi oziroma deželi kot celoti ne more koristiti. On obremenjuje družbo kot samo uživajoči član družbe, ne da bi mogel kako sodelovati v prid državnim interesom. Brezposelnemu pa tega sicer ne moremo očitati, ker bi rad delal, le če bi dobil delo. Vzrok brezposelnosti tiči tukaj v gospodarstvu.

Ker pa moramo s tem gospodarskim zistemom kot sedaj obstoječim računati, si moramo tudi vsled nastalih razmer staviti meje, v teh določenih mejah pa moramo storiti vse, da se obvarujemo še hujših posledic tega zistema. S tem prihajamo do jedra izvajanj. Nikakor ne more zadostovati, da se samo z denarnimi sredstvi skuša oblažiti položaj prizadetih. Glavna skrb naj bi obstajala v tem, da se iz teh, sedaj le vživajočih članov družbe, napravi sodelujoče, ki naj bi s svojim delom koristili državi. Tak ukrep bi brez dvoma donesel blagoslov.

Neposredna posledica vsake vojne je velika brezposelnost. Vsled naraščajoče druginje pa postaja brezposelnost občutna tudi tam, kjer so jo sicer malo poznali. Država mora, samoposebi umljivo, imeti interes na tem, da se brezposelnost, kolikormogoče omeji. Zakaj državi ne more biti vseeno, kako se socialne razmere v njenih deželah razvijajo. Manjka

Nemčija ima tri in pol milijona hektarov neobdelane zemlje. Pri nas v Avstriji posebno na Ogrskem pa še nekoliko več. Kakšno bogastvo bi se dalo tu vstvariti! Cvetoče vrtove, rodovitna polja in travnike, senčnate gozdove, da, cele province bi se dale osvojiti brez prelivanja krvi. Kakšna zmaga! Tu naj se spravi kolo v tek. Naj se ne naglašja samo: Podpora brezposelnim. Temveč: Brezposelnim dela! Dobiti je pač ni nemogoče. Krediti za taka plodonosna dela, so v vsaki državi na razpolago. Tam pa, kjer je zanemarijena zemlja last privatnikov, naj se prične z razlastitvijo. V interesu ljudstva je to potrebno ter naj se niti ne gleda preveč na ceno odškodnine. Gotovo, tudi ta notranja kolonizacija, ne bi mogla zaceliti na mah vse rane. Kajti del delavstva ne bi bil sposoben za taka dela. Ampak veliki masi brezposelnikov, bi bila s tem dana prilika do dela, da, mnogi bi celo svoje sedajne delo opustili, ter šli v kolonizacije, ker bi to njihovemu zdravju morda bolj prijalo. Na tak način bi bilo precej službenih prostorov praznih, katere bi lahko zasedli oni, ki za kolonizacije ne bi bili sposobni. Na vsak način bi delo brezposelnim bolje služilo, kakor pa podpora. Taka uredba bi pomenila mobilizacijo brezposelnikov za blagostan dežele. Tu zastaviti svojo delovno silo, bi bil pravi blagoslov za učvrstitev vsake od vojne grozote prizadete dežele.

LISTEK.

O „železnem polku“.

(Po »Edinosti«.)

Opis dogodkov, ki ga tukaj priobčujemo, je iz prvih spopadov v Galiciji. Zaraditega ni strahu, da bi utegnil kako vplivati na sedanje dogodke na bojišču. Dospisnik piše:

»... Po težkem slovesu, kakor se gotovo še spominjaš, sem se odpeljal iz Ljubljane 11. avgusta zjutraj. Bilo je v torek. Vozili smo se do sobote, in sicer čez Pragersko, preko Ogrske čez Šijanaka sedlo v Galicijo, kjer so nas poklicali iz voz na kolodvoru v Mikolajevem, kakih 30 kilometrov južno od glavnega mesta Galicije, Lvova. Od tam smo korakali, po vožnji vsi trdi in strti, eno uro daleč v vas Piasečno, kjer smo ostali osem dni. O vožnji in bivanju v Piasečni povem za enkrat samo toliko, da je bilo vse le majhna predigra grozot in strahot, ki sem jih doživel pozneje. 23. avgusta popoldne okolo treh, ravno ko smo opazovali krasen solnčni mrk, smo bili alarmirani in tekom pol ure smo že odko-

rakali iz dolgočasne, negostoljubne, umazane maloruske vasi. Z majhnimi presledki — spali smo ob cestah — smo prišli 25. avgusta v Romanovo, veliko vas severovzhodno od Lvova. Tam smo se skrili po vrtovih in čakali nadaljnega povelja. Bili smo že blizu sovražnika, ki je prodril čez našo mejo pri Brodyju in Sokolki ter drvel proti glavnemu mestu Lvovu. V Romanovem smo po mojem posredovanju dobili pri svojem stotniku Obereignerju zadnje pivo.

Ob pol dveh popoldne smo morali nenadoma odkorakati, neznano kam, toda gotovo proti sovražniku. Bila je to za marsikoga zadnja težka pot v življenju. Korakali smo vse popoldne, vso noč in smo dospeli okoli 10. ure dopoldne pred mesto Gologori. Zjutraj so bili tam še ruski kozaki, ki so se pa pred nami umeknili v varne in močne utrdbe na gričih komaj pol ure nad mestom. Tam nas je čakala silna, še enkrat močnejša sovražna sila. Rusi, baje dva armadna zbora, dobro utrjeni v okopih, ki so jih delali cel teden. Dobili smo povelje za napad.

Zagrmeli so topovi. Razvili smo se v bojno črto, poslovivši se med seboj kot dobri tovariši, poljubivši zadnjikrat dragocene spomine svojcev, ki smo jih imeli

s seboj. Bila nas je močna vrsta. Krasno je bilo videti naš polk v razvoju. Odločnost in samozatajevanje se je bralo vsakomur z obraza. Nihče ni zaostajal in v polnem redu smo korakali proti nevidnemu sovražniku pod visoko v zraku brnečimi topovskimi krogli. V dobrih desetih minutah, ko smo prekoračili precej globok jarek in stopili v strm gozd, so padle prve sovražne krogle pred naše vrste. Švist, žvižg, in udarjale so smrtonosne kroglice v mehko zemljo, na nas pa so padale z dreves prve odstreljene vejice. Tam je tudi padla prva žrtev našega polka, in sicer komaj pet korakov od mene, moj praporščak Polz, s katerim sva si bila prav dobra. Slišal sem žvižg krogle poleg sebe in začul obenem glasen klic: »O jej!« Pogledal sem nazaj na desno: v mahu je ležal na obrazu in krčevito stiskal sabljo v desnici, levico pa je imel na obrazu. Skočil sem k njemu in ga dvignil. Strašen pogled! Iz ust mu je bruhnila kri, izpod desnega ušesa pa mu je brizgala kri, ko da bi odprl majhno vodovodno pipo. Dvignil sem ga, ovil mu trdo okrog glave brisačo, ki jo imam še vedno pri sebi. Izpral sem mu usta z vodo, namešano z žganjem, posadil ga k debelemu drevesu in poklical zdravniško

Brezposelnim delo! To naj bi bila parola, ki bi v prvi vrsti ustregla brezposelnim. Dobili bi delo, zopet lahko samostojno skrbeli za svoje družine, ter razlastili podpiratelje. Delavske organizacije in občine bi lahko ta denarna sredstva obrnile za druge bolj plodonosne namene. Država bi imela priliko razširiti in obogatiti dežele, v svoji lastni meji, brez vojnih stroškov, s pomočjo delaželjnih rok. Zemlja bi hvaležno z zlatimi obrestmi povrnila trud, ljudstvo pa bi bilo srečno in zadovoljno. Tako veliko delo pa more izvršiti le država s svojimi podrejenimi organi. Časa pa se ne sme izgubljati, temveč pričeti je takoj s pripravami. Tu gre za blagor ljudstva! Pred nami leži toraj prostrano polje dela, naj se ga obdela, v blagor ljudstva in države.

Izjava čeških socialističnih demokratov.

Državni poslanec dr. Soukup, ki je delegatom našega zadnjega strankinega zbora osebno znan, je v mestnem svetu praškem z ozirom na izredno težke čase podal izjavo, ki se v splošnem glasi:

»V tej neznanski dramati človeškega rodu je posamezen človek manj, nego kaplja vode v morju. Tudi stotine, tisoči človeških življenj so v tem metežu nešteti milijonov le majhen odlomek, in mali narodi so več ali manj obsojeni k vlogi statistov tam, kjer je sedaj ves svet v gibanju. Samo ob sebi razumljivo je, da so žrtve, ki padajo na nas v sedanjem času, izredno težke in nedogledne. Nismo se jim izogibali in se jim ne izogibljemo. Naj bo naša usoda taka ali taka, ne izgubljam poguma niti za trenutek, ampak trdno in čvrsto, polni zaupanja in odločnosti pričakujemo razvoja. Pretreseni v globino svoje duše smo z vsem svojim mišljenjem, ko vstajamo in legamo k počitku, pri najlepšem cvetu našega naroda, pri naših vojaki, ki so storili kar jim je veleval zakon, in ki so, zapustivši vse, kar jim je bilo drago na svetu, odšli, da često dajo vse, kar imajo: svoje zdravje, svoje ude, svojo kri. Nečesa pa smo dolžni napram njim, ki jim tudi ob grmenju topov ne izginjajo izpred oči slike svojih dragih — nečesa smo jim dolžni mi, ki smo ostali doma: da skrbimo zanje, ki

so jih ostavili tu, za njihove otroke, za njihove žene, njihove starše, njihove brate in sestre. Nobena žrtev, ki suši solze jokajočih, ki blaži muke stradajočih, manjša bolečine bolnih, ni velika dovolj, da bi je ne mogli in morali nositi. Vojna ne bo večno trajala, in pride zopet čas, da utilnejo topovi in mitraljeze, ko bo solnce miru, kulture in človekoljubja vnovič poljubljalo s svojimi žarki nove rodove, ko na grobovih padlih vzklije setev novega življenja, in se bodo nove generacije spominjale vojne drame, ki bo morda zadnja v zgodovini evropskega človeštva. Te bodočnosti pričakujemo tudi mi danes moško in odkrito! Veliki češki izgnanec Jan Amos Komensky nam je, položivši svojo glavo v holandsko zemljo, zapustil oporoko velikega zaupanja in velike moči: »Trdno verujem, da se gospodstvo nad usodo povrne v tvoje roke, o češki narod!« Tudi mi verujemo, da neizmerne žrtve na krvi in pozemskih imetjih, ki jih doprinašamo in jih bomo še doprinašali, ne bodo zaman doprinešene, marveč da tudi nam, ki nam je usoda že stoletja spajena z usodo te države, prinesejo novega življenja in boljšega življenja. Naš narod, tolikokrat pribit na križ na Golgoti svojega trpljenja in pokopan pod oblake zgodovine, je prebil težke čase in prebije zmagonosno tudi sedanji čas. Nismo se pogubili v minulosti, ne pogubimo se tudi v bodočnosti. Mi smo tu, hočemo ostati tu in ostanemo tu! In enega se nadejamo: da ta trenutek, ki se ne povrne stoletja, dobi ves češki narod, in njega proletarijat v prvih vrstah, močnega neustrašnega in strjenega v eno trdnjavo, ki bo sposobna nositi vsako žrtev in odbijati vsak napad, da po težkih bojih in neizmernem trpljenju dobimo slednjic v rodovini narodov vse Evrope, in v njenem sreču tisto mesto, ki nam že davno gre po pravici in po kulturnem delu!«

Skrb za delavstvo predpogoj zmage.

Predsednik državnega zavarovalnega urada v Nemčiji dr. Kaufmann je nedavno govoril zanimiv govor, ki med drugim izjavlja: V boju za obstoj narodov ne odločuje le vojna umetnost, orožje in mrtva last, odločuje marveč volja, ki hoče

zmagati. V sili volje ni mogoče ustvariti. Vkoreninjena mora biti v narodovem življenju in v duši. Narod, ki stoji telesno in nrayno visoko, mora zmagati. Sedanja vojna je odkrila tudi sile, ki jih je skrivala socialna preskrba, katero so takozvani njeni sovražniki spali s psovko socialno zavarovalna kuga.

V drugi polovici 19. stoletja je neosebni kapital vedno bolj oddaljeval delavce od podjetnikov. Nasproti premočnemu kapitalu so stali nepreskrbljeni delavski krogi. Odpomoči se je moralo nevarnosti, ki je grozila. Uvedlo se je kljub nasprotovanju zavarovanje, dasi mu ni zaupalo ne delavstvo in ne podjetniki. Prisilno zavarovanje se je izkazalo, prostovoljno zavarovanje se je pa povsod izjalovilo. Do leta 1913. je dobilo približno 120 milijonov zavarovancev in njih svojcev približno 11 tisoč milijonov odškodnine.

Zavarovalnice so tudi glede na izpolnitev postavljajo o preprečenju boleznih uspešno sodelovale v boju proti jetiki in sploh v delavsko varstvo.

Moč in silo socialne preskrbe priznavajo tudi sovražniki. 100 milijonov mark so delavske zavarovalnice zdaj dolečile za vojno preskrbovalne namene; 190 milijonov mark so pa podpisale vojnega posojila.

Industrializacija Avstrije.

Statistiški mesečnik »Statistische Monatshefte« prinaša v decemberski številki 1914 uspehe poklicne statistike, ki jih je doseglo ljudsko število z dne 3. decembra 1910. Iz navedenih podatkov je razvidno, da število prebivalstva, ki se preživlja s kmetijstvom, stalno nazaduje dočim se industrijsko prebivalstvo vedno množi.

Uposlenih je bilo: v kmetijstvu in gozdarstvu 13,351.379 leta 1890., 13,709.204 leta 1900. in 13,836.084 leta 1910.; v industriji in obrti 1890. leta 5,793.255, leta 1900. 6,585.047 in leta 1910. 7,567.447; v trgovini in prometu 1890. leta 2,477.568, 1900. leta 3,023.814 in 1910. leta 3,542.836; v javnih in vojaških, v prostih poklicih 1890. leta 2,273.211, 1900. leta 2,832.643 in 1910. leta 3,625.199; skupaj torej 1890.

patruljo. Hvaležno me je pogledal še enkrat. Odnegli so ga potem nazaj in jaz sem stekel, okrvavljen po krvi prve žrtve, za svojci naprej v sovražni ogenj. Bil je oni zadnji pogled mojega praporščaka; pozneje sem izvedel, da je bil v pol ure že mrtev.

Na robu gozda, vrhu griča, sem jih dohitel in vrgli smo se v divji ogenj sovražnih pušk in topov. Toda zaman je bil naš pogum, zaman so bile neštete naše žrtve; sovražna premoč in njihova ugodna pozicija nas je vrgla nazaj ob velikih izgubah. Ponoči smo se umeknili v sovražnem ognju iz mesta proti jugu. Štiri dni smo ščitili in varovali umikanje naših čet, peti dan sem se pa izgubil v strašnem ognju sovražnih topov. Napotil sem sem se proti Lvovu, kamor sem prišel čez tri dni. Hranil sem se s krompirjem, ki sem ga kuhali ali pekli ob cestah. V Lvovu sem obstal poldrug dan in sem odšel takoj, ko sem izvedel, kje je moj polk, proti Grodku. Kmalu nato so Rusi zasedli Lvov.

Dospel sem v Grodek, sem našel svoj polk in svojo stotnijo, ki je štela zopet nekaj nad sto mož, ojačena in pomnožena z novimi močmi. Drugi dan, ko sem prišel v Grodek, smo prišli takoj v drugo bitko

pri Grodku, ki je trajala osem dni. O grozotah te bitke bi se dale napisati cele knjige. Zemlja je prepojena z našo krvjo in stotine tovarišev sem pustil na bojišču.

V bitki pri Grodku in v okolici sem bil pri polkovnem poveljništvu kot ordonančni podčastnik, pri čemer sem veliko trpel, ali imel sem priliko, da sem lahko zasledoval gibanje našega polka in naših sosednih čet. Ves čas te bitke sem bil v prvih vrstah in sem doživel strašne stvari. Cele vrste so padale. Krvaveli smo huje kot naši pradedi pred Turki, toda vkljub temu smo se držali čvrsto kot levi in se nismo umeknili niti za ped. Kranjski Janez je prijel, in kar je držal, ni izpustil! Drage, krvave lovorike si je speletel naš že itak oslavljeni polk na tem nehvaležnem polju; toda, žal, zastonj! Zastonj je bilo junaštvo, zastonj so tekli potoki krvi, zastonj so krvavele naše rane. Umekniti smo se morali, pustiti prostor, ki smo ga junaški zavojevali, iti smo morali nazaj zaradi drugih. Umekniti smo se morali velikanski premoči.

V teh bojih sem res prestal veliko. V najhujšem ognju sem tekal od vrste do vrste s povelji našega polkovnika in stotin stokrat sem se v duhu poslovil od sebe

in vas vseh. Krogle so padale okrog mene kakor svinčena ploha. Od luknje do luknje sem lezel in se plazil do tja, kamor sem bil poslan.

Skrival sem se, kakor sem se vedel in znal, in marsikaterikrat sem se v hudem ognju sovražnih strojnih pušk zakril z mrtvim tovarišem, kateremu niso več mogle škodovati krogle. Bili so grozni trenutki, ki se jih ne spominjam rad.

Še huje pa je bilo tam, kjer so se morali sovražniki umekniti pred našimi: tam je puščala smrt za svojo koso cele kupe. Stove mater, žena, hčera in sinov plaka za njimi, ki so padli, oni pa počivajo, prijatelji in sovražniki, mirno drug poleg drugega v mrzli, neprijazni, nam in njim tuji gališki grudi. Le mi, ki smo jih videli, vemo, kje so, in kako so končali.

Pozabil sem na lakoto in žejo; več dni nisem jedel, ker ali nisem imel, ali pa nisem mogel, pozabil sem na trud in napor, nisem se menil za krogle, ki so padale tik mene v zemljo, ki so trgale drevje in s silnim pokom metale svinčeni in železni dež med nas. Naslonil sem se na drevo ter se zamislil daleč... Končno sem se zdramil in se znašel zopet v krvavih mlakužah. Šel sem dalje svojo pot in izpolnil svojo dolžnost.

leta 23.895.413, 1900. leta 26.150.708 in 1910. leta 28.571.566.

Na tisoč uposlenih v raznih poklicih je pripadalo: kmetijstvu in gozdarstvu 1890. leta 558:8, 1900. leta 524:3 in 1910. leta 484:3; industriji in obrti 1890. leta 242:4, 1900. leta 251:8 in 1910. leta 264:8; trgovstvu in prometu 1890. leta 103:0, 1900. leta 115:6 in 1910. leta 124:0; javni in vojaški službi, prostim poklicom 1890. leta 95:1, 1900. leta 108:3 in 1910. leta 126:9.

Ta števila nam pokazujejo, dasi niso stalnega pomena, kakor omenja pisatelj, vendar v površnih obrisih, kako se razvijajo gospodarske in socialne razmere v sedanosti, da namreč kmetijstvo nazaduje vzdržema; prebivalstvo, ki se preživlja z njim se izseljuje in osredotočuje po mestih.

Značilno je tudi, da narašča število uslužbenk v industriji in trgovini. Na vsakih tisoč uslužbencev pri posameznih poklicih je bilo uposlenih leta 1890. 261 mož in 225 žensk, leta 1910. pa 290 mož in 241 žensk.

Ta števila nam pričajo, da se vrši v življenskih poklicih popolna sprememba, kar znači počasno revolucijo družbe. Če se večina prebivalstva pomesti in industrializira, potem se bodo tudi zakoni in uredbe, ki so danes prikrojeni v prilog agrarcev, morali spremeniti po naravnih zakonih razvoja.

Mesto sile.

Po izbruhu vojne se je svet povpraševal, jeli vojni na sledi v carjevi državi revolucija. Revolucijske sile delujejo v Rusiji pred vsem v velikih mestih, najbolj v Petrogradu. Kdor hoče umevati nemire v Petrogradu, mora ognjenik tudi poznati.

Petrograd! V švedski močvirni pokrajini, v sovražnem ozemlju, je postavil Peter Veliki svojo prestolico, jo zgradil in obljubil, preden se je še s Švedi sklenil mir. Tu je hotel vladati, 1000 milj proč od svete Moskve, kjer so mu počivali v gomilah očetje in očetov očetje, kjer je okoščeno carstvo ločevalo vladarja in podanika in kjer so plemiči strelci kljub knuti in večalom vedno prežali na carjevo življenje.

Petra, ki je preživel nekaj svoje mladosti v angleških in v nizozemskih pomor-

skih mestih, je vleklo k morju, k zapadu. Hotel je s silo preustrojiti državo po vzorcu zapada. Ni se mu posrečilo ne njemu in tudi ne njegovim naslednikom. Niti v Petrogradu.

Volja, ki je mesto izsilila iz samotne ravnani, se Petrogradu še zdaj pozna. Trge in ceste, cerkve, bogate palače je takorekoč s silo pričaral iz močvirja. V kot je pa potisnil revščino pa bedo. Pozabil je nekaj, v Petrogradu ni ustvaril srednjega stanu.

Če stojiš na razsežnem trgu pred zimsko palačo, kjer je rdeč, podoben krvi, zamazan, in se obrneš, se ti zdi, da stojiš sredi klešč, tako obdajajo palače ta trg. Enkrat so se te klešče zaprle. Kip carja Aleksandra je škropila kri pretepenih in razstreljenih revežev. Devet let je šele, ko se je to godilo.

Na Nevskem stoji stara kazanska katedrala. Tam moli bogata Rusija, car, carica, veliki knezi, velike kneginje, plemstvo in lahkožive plesalke, zviti trgovec. Pred cerkvijo je pričel pred devetimi leti moliti tudi ubogi, teptani, delavski rod. Pod 132 korintskimi stebri so se zbirali dijaki, delavci, muziki, navdušeni ljudje in radovedneži. Pred njimi pa stoji pop s križem.

Klic gre med množico, da naj gre k carju in da naj pop carju vse pove, kar uboga para želi. In svečenik vodi svojo čedo po zlatem Nevskem, čez policijski most k zimski palači. Težka črna reka prisili, da morajo obstati kočije, pristave, ki kriče, potisne na stran. Policisti se skrivajo, oni na konjih se umaknejo skozi vrata palače, kjer je nastanjen generalni štab. Množica pa koraka naprej, prepevajoč slovesne pesmi. Čez nekaj minut pa prijezdijo kozaki, ki razženejo ljudi z biči.

Od tistega dne naprej so se upori uboge delavske pare v Petrogradu večkrat ponavljali. Carski papizem se zanje ne zanima in v krvi, pa v ječi in v Sibiriji zatlači vsak delavski pokret za izboljšanje delavskega položaja. Od sedanje vojske i rusko delavstvo pričakuje, da mu napočijo po porazu samodrškega caropapizma boljši dnevi.

Naročajte list „Delavec.“

mi v resnici že nekoliko naprej, a potem smo obstali. Osem dni se je vršil ta ljuti boj. Videl sem cele kupe ranjencev in mrličev, naših in sovražnih, vsako noč smo pokopali nebroj prijateljev in sovražnikov in na nekaterih potih sem zavedal skoraj na vsaka dva koraka na mrtveca ali težko ranjenega. Po mojem mnenju je bila to najljutejša bitka ves čas vojne. Toda ali smo, kakor siva skala, ob kateri se zastoj zaletava razburkano valovje. Rajši smrt, nego le ped zemlje prepustiti sovražniku! Vztrajali smo z nekako besno zagrizenostjo, češ, nas ne premaknete odtod, pa če gre tudi vse v franže. Kogar si pogledal, vsakomur je sršal neki divji ogenj iz oči: ali vzdržimo, ali pa pademo!

Tu sem dobil v gozdu tudi kroglico, ki jo hranim pri sebi. Ranila me je navidezno neznatno nad desno peto in prvotno se niti zmenil nisem veliko za rano. Skoraj zamalo se mi je zdelo, da bi hodil za tako malenkost k zdravniku. Toda 22. oktobra, ko sem bil že osem dni v najhujšem ognju, me je začela noga tako boleti, da nisem mogel več stopiti nanjo. Tožil sem tovarišem in tiso mi resno svetovali, naj grem k zdravniku, ker je rana v nevarnem kraju. Zdravnik me je obve-

Svetovna vojna.

Pet tednov so trajali ljuti boji na severnem bojišču po zahodni Galiciji, Ruskem Poljskem in izhodni Pruski. Z velikansko požrtvovalnostjo so prisilile avstro-ogrsko in nemške armade, da se je ruska premoč morala umakniti na svoja opirališča, ki jih je bila pred dvema meseci zapustila.

Na Ruskem Poljskem so bili pravzaprav Rusi že petič poraženi. Najprej so dobili hud udarec pri Kutnem, potem Lodzu in Loviču, dalje pri Lodzu 17. decembra. Istočasno so se umikali Rusi iz zahodne Galicije. Pomembna je bila zlasti bitka pri Limanovi. Šele zadnje dni so se Rusi jeli upirati z novimi silami avstro-ogrskim četam, tako v Galiciji kakor tudi na Ruskem Poljskem.

V Galiciji se je na črti od izliva Dunajca v Vislo in čez Riglico, Kolačice in Jasjenico pričela nova bitka. Zlasti so zbrali Rusi močne čete zadnji teden na črti Lisko-Sanok, hoteč napasti od strani avstrijsko armado.

Prepo Lupkovskega prelaza so pa prodrle avstrijske čete in izjalovile načrt Rusov.

Na južnem Poljskem je zasledovanje končano. Obe zavezniški armadi se pripravljata, da napadeta ruske postojanke ob izhodnem bregu Nide, Drševičke in Ravke.

Uradno poročilo z dne 21. t. m. pravi, da naš napad v Karpatih v zgornjem delu Latorče napreduje. Severoizhodno od Lupkovskega prelaza, na črti severno od Krosna-Tuhov in ob spodnjem Dunajcu se nadaljuje srdit boj. Položaj na južnem Poljskem se ni izpremenil.

Francosko ofenzivo so Nemci na celi črti odbili. Z dne 21. t. m. poročajo: Pri Nieuportu so bili tudi včeraj odbiti francoski napadi. Med Richebourgom, L'Avoue in ob prekopu D' Aire á La Bassée so napadle naše čete postojanke Angležev in Indijcev. Sovražni strelski jarki so bili osvojeni z naskokom, sovražnik je bil vržen iz njih s težkimi izgubami. Zaplenili smo 1 top, 5 strojnih pušk, 1 metalec min in smo ujeli 250 Angležev in Indijcev, med njimi 10 častnikov. Osvojili smo zopet 18. decembra pri Notre Dame de Lorette izgubljeni strelski jarek.

Izpred Grodka smo se umeknili proti jugu in bili smo zopet mi, naš hrabri polk, ki smo na tej trnjevi poti zopet varovali umikanje naših čet. Ostali smo v najožjem stiku s sovražnikom. Padale so kroglice, padali so tovariši, dokler nismo po trudapolnih in mučnih pohodih ponoči in podnevi prišli iz sovražnega ognja. Pretrpeli smo dosti, a biti smemo ponosni na dejstvo, da je bil prav naš polk tisti, za čigar neustrašenimi prsmi se je nemoteno mogla izvesti nova grupacija naše armade, ki je dovedla do poznejših velepomembnih zmag.

Prešli smo nato Mistece, Nehribe, Jasienice, Roge, Samokleske, nakar smo obstali blizu ogrske meje v Siari. Tam smo se nekoliko odpočili. Bil sem vesel, da sem spal par dni pod streho na kupu slame in sem dobival redno svojo menažo. Iz Siarija smo odkorakali preko Šmigroda, Tokov, Prešetnic itd. v Novo Mesto in odtod v Ovčodolno. Tam smo prišli 15. oktobra popoldne ob treh v sovražni ogenj. Prvi dan ni bilo nič posebnega. Z nekoliko izgubami smo potisnili sovražne vrste precej nazaj in smo se nato močno utrdili. V nadi pa, da prodremo naprej in dosežemo, kar drugi niso mogli, so poslali nas naprej. Prodrli smo z velikim žrtva-

zal in me poslal v bolnišnico v Przemysl. Tam je rekel zdravnik, da je ranjena kita in da ne bom 6 do 7 tednov mogel stopiti na nogo. Pri hoji sem čutil velike bolečine. Z več presledki v raznih bolnišnicah sem se pripeljal v Podgorce pri Krakovem, kjer sem ostal šest dni. Od tam smo se peljali na Dunaj in je bilo prvotno določeno, da pridemo v Maribor. Že sem se veselil, da pridemo tako blizu doma, toda na Dunaju so nas obrnili na sever in so nas odpeljali na Češko v Klatov, kjer sem sedaj in se počutim precej dobro. Kdaj grem odtod in kam pridem, ne vem.

To je torej kratek opis bojev, katerih sem se udeležil s svojim polkom na galiških bojiščih. Prepričan sem, da ga ni človeka v naši Avstriji, ki bi se drznil trditi, da ni naš polk storil v polni meri svoje dolžnosti, in s pravim ponosom lahko poudarjam, da si je naš slovenski polk vkljub težkim izgubam, ki so ga zadele, neomadeževano ohranil in še nanovo osvetlil svoje ime elitnega, »železnega« polka naše avstrijske armade. Naš polkovnik je dejal, da s solzami v očeh objame vsakega »Kranjskega Janeza«, ki ga bo srečal na ulici, in mož je vedel, zakaj je dejal tako!»

V okolici Souain-Massiges, severovzhodno od Chalonsa so včeraj Francozi silovito napadli in so prodrli na nekem mestu v naše prednje strelske jarke. Vsi njih napadi so se pa izjalovili v našem ognju. Francozi so pustili pri nas 4 častnike in 310 mož. Veliko število padlih Francozov leži pred našimi postojankami.

V Argonih smo zopet vzeli nek važen gozdni vrh pri Le four de Paris, zaplenili smo 3 strojne puške, 1 revolverski top in smo ujeli 275 Francozov.

Popolnoma so se izjalovili z veliko silo izvedeni napadi Francozov severozahodno od Verduna.

Domači pregled.

Mestni magistrat ljubljanski prodaja krompir 100 kg po 10 kron.

Mestni proračun ljubljanski za prvo polovico leta 1915. Mestni proračun za prvo polovico l. 1915. izkazuje potrebnost 959.650 K, temu nasproti pa je pokritja za 442.214 K tako, da je pokriti primanjkljaja 517.436 K. Župan je podal finančnemu odseku tiskano poročilo, v katerem pravi, da naj se primanjkljaj kron 517.436 pokrije predvsem s 50% doklado na direktni davek, ki bo vrgla v prvem polletju leta 1915. K 442.785 tako, da bi ostalo še vedno nepokritega primanjkljaja K 77.641. Ostanek primanjkljaja K 74.641 pa naj se pokrije z rezervnimi odpisi pri mestnem vodovodu in mestni elektrarni v znesku K 68.234,08, končni ostanek K 6416,92 naj se pa pokrije s tekočimi dohodki.

Gledališki igralec Anton Verovšek je v nedeljo dne 20. t. m. umrl v Ljubljani. Pokojni Verovšek je bil najznamenitejši in jako priljubljen slovenski igralec, ki je žrtvoval slovenskemu gledališču takorekoč vse svoje prekratko življenje. Mnogo zaslug si je mož pridobil za slovensko Talijo in v doglednem času mu ne bo nadomestila. Bolehal je skoro dve leti, a končno je tudi njegova orjaška oseba podlegla kruti smrti, dasi je bil šele 48 let star. Bodi staremu kranjskemu tipu ohranjen blag spomin in lahka zemljica ga pokrivaj!

Umrli je Franc Jesih, mizarški pomočnik, v petek dne 18. decembra v Ljubljani. Pokojnik je bil dolgoleten član mizarске organizacije. Dočakal je redko starost 71 let ter je skoro do zadnjega delal. Med mizarji je bil splošno priljubljen. Bodi mu blag spomin!

Iz strahu se je hotel usmrtiti. V Ljubljani rojeni 20letni M. Sartory je šel pred dvema leti prostovoljno k vojakom. Kot narednik je bil na južnem bojišču ranjen in je bil nato v bolnišnici v Zagrebu. Skoro ozdravljen se je pripeljal brez vsakršnega dovoljenja k materi v Ljubljano. Začela pa ga je zasledovati policija in Sartory se je najbrže iz strahu ustrelil v leve prsi. Težko ranjenega so prepeljali v vojaško bolnišnico. Sartory je storil ta svoj obupni čin najbrže v hipni zmedenosti.

Prebivalstvo v Ljubljani leta 1913. Vseh prebivalcev je štela Ljubljana 1913. leta 42.904. Rojencev je bilo 486 moških in 522 ženskih, skupaj torej rojencev 1008, oziroma na tisoč prebivalcev 23,5. Mrtvorojencev je bilo 48 moških in 43 ženskih, skupaj torej 91. Mrličev 561 moških in 529 ženskih, skupaj 1090 ali na 1000 prebivalcev 25,4. Tujih mrličev je bilo 288 moških in 212 ženskih (88 oseb je umrlo na jetiki). V zavodih je umrlo 371 moških, 308 ženskih. Po starosti se dele umrli takole: v 1. mesecu jih je umrlo 71, do enega leta 168, 1.—5. leta 241, 5.—15.

leta 27, 15.—30. leta 110, 30.—50. leta 216, 50.—70. leta 279, čez 70 let 216. Umorjena je bila 1 oseba, samomorov 11, nezgod 37, mrtvoudov 44, za škrlatinko so umrle 4 osebe, za logariem 13, za jetiko 173.

Tatovi so od 20. na 21. t. m. ponoči vlomili v Ljubljani v gostilno in trgovino M. Sokliča v Konjušni ulici. V trgovini so odprli blagajno in pobrali kakih 30 K denarja. Tudi godbeni avtomat so odprli in izpraznili. Za praznike pa so si vrh tega v trgovini nabrali raznih okrepčil, kakor konjak, cigarete, salame, klobase itd. Tako preskrbljeni so tatovi neopaženi izginili.

Umrli vojaki. V ljubljanskih bolnišnicah je do 18. t. m. umrlo 63 z bojišč pripeljanih vojakov, deloma na dobljenih ranah deloma vsled bolezni.

Umrli so v Ljubljani od 16. do 22. decembra. Alojzij Anžlover, sin služkinje, 21 dni, Linhartova ulica 8. Gabrijel Gross, dninar, 40 let, v dež. pris. del. Štefan Perz, bivši steklar, 42 let. Edmund Vehovec, lajik, frančiškan, 75 let, v samostanu. Marija Umberger, bivša restavratorka, 64 let, Poljanski nasip 10. Žitnik Jožef, pek. mojster, 62 let, v hiralnici. Jurij Lazsko, domobr. pešp. 43, 42 let. Urban Gaber honv. pešpolka 2. Jožef Robek, pešp. 87. Jožef Szöcsenyi, domobr. pešp. 17. Anton Sikošek, korporal pešp. 78. Franc Biskup, 23 let, polka 8. Alojzija Pečnik, šivilja, 41 let, Streliška ulica 10. Želko Mozetič, 10 mesecev, Poljanska cesta 47. Janez Ronih, zasebnik, 80 let, v hiralnici. Franc Jesih, mizar. pomočnik, Cerkvena ul. 21. Marija, hči, 31 ur, in Silvester Zupančič, 3 dni, sin paznika v prisilni delavnici. Marija Čatež, vdova čevljarja, 90 let, v hiralnici. Ivan Eppich, pešec 17. pešp., 24 let. Andrej Kramer, c. kr. poštni sluga v p., 95 let, Barvarska steza 5. Jožef Schrey pl. Redelwerth, stotnik v p., 64 let, Salendrova ulica 4. Dr. Fran Munda, odvetnik in posestnik, 83 let, Gradišče 14. Anton Verovšek, igralec, Gosposka ulica 10. Anton Jeremia, 22 let, pešec 43. pešp. Luka Miljenovič, pešec 96. pešp. Fran Kolar, pešec 26. dom. pešp. Franc Bnas, užitinski preglednik, 56 let, Dolenjska cesta 14. Jernej Potočnik, poljski dninar, 64 let. Ivan Bizjak, poljski dninar, 52 let. Janez Rekar, poštni poduradnik v p. v dež. bolnici. Marija Zwatz, žena vpok. stavca, 70 let. Hugon Krašovec, urarski pomočnik, 24 let. Ivan Slapničar, poddesetnik, 7. topničarskega polka.

V prisilno delavnico so oddali Vinka Luštreka, ki se je očitno z veliko vne-mo posvetil tatvinj in goljufiji. Ker so mu oblastniji vračale milo za drago, se je Luštrek seznanjal že večkrat z notranjimi uredbami raznih zaporov. Luštrek je star šele 19 let.

30letni postopač Matija Mladenič je moral oditi v prisilno delavnico v Ljubljano, a se je je tako naveličal, da je dne 2. septembra ušel iz nje. Posvetil se je nato »specialni stroki« uzmovičev. Uklamjal je v cerkve in tamkaj izpraznjeval nabiralnike. Mladenič se je klatil tudi po gozdovih in beračil po hišah. Zlasti pa je rad obiskoval planinske kočje po planinah ter si tam, dasi neopravičeno »izposojeval« vse kar mu je pripravnega prišlo v roke. Za spretnost v tej stroki mu je sodišče glede na prejšnja »odlikovanja« pri raznih sodiščih priznalo tri leta težke ječe. Tri leta bodo torej v kamniškem okraju in na sosednem Koroškem varni pred »prijaznim« Mladeničem.

Star grešnik. Dne 25. oktobra t. l. se je v Vrhpolju sprl z dvema delavcema že 31krat kaznovani 64letni Matevž Lukan. Prepiru v gostilni je na cesti sledil pretep, pri katerem jih je tudi Lukan nekaj

dobil po hrbtu. Vrhutega mu je baje izginilo tudi nekaj denarja. Svoji hudi jezi je pa dal duška na ta način, da je jel preklinjati boga in mater božjo. Da si bo pa bolj ohladil svojo jezo, je sodišče Lukanu prisodilo dve leti težke ječe.

V Selnici ob Muri je rudniški delavec Franc Ploč širil o Evald Vračku, župniku iz Št. Ija v Slovenskih goricah, govorce, da pošilja Srbom denar itd. Posledica temu je bila, da je župnik Vračko prišel v tritedenski preiskovalni zapor. Izkazalo pa se je, da so govorce zlagane in Ploč je za svoje denunciantstvo dobil pet dni zapora.

Obsojen. Odgovorni urednik »Grazer Tagblatta«, Robert pl. Hofmann, je bil obsojen na 50 K globe in poravnavo sodnijskih stroškov. »Grazer T.« je namreč objavil članek, v katerem je dolžil odvetnika dr. Brejca iz Celovca veleizdaje. Dr. Brejc je navedeni list tožil in sodišče je obsodilo urednika.

Ustreljen. Uradno se poroča, da je bil dne 9. t. m. ustreljen krojač Evgen Matejka iz Moravske Orlice. Matejka je bil prvotno obsojen na smrt na vešalah, in sicer zaradi žaljenja cesarja in motenja javnega miru. Označena hudodelstva je zagrešil dne 27. novembra. Obsojen je bil po prekem sodu.

Protinarodno in nečloveško postopanje Rusov. Z vojaške strani se nam piše: V bojih južno od Przemysla je opazoval neki stotnik dne 16. oktobra s svojim daljnogledom, da je trikrat močnejši sovražnik zajel neko našo 12 do 15 mož broječo lovsko patroljo. Rusi so naše vojake razorožili, postavili ob zid ter — postrelili. To protinarodnopravno in nečloveško postopanje dokazuje pač dovolj, na kaki kulturni stopinji se nahaja sovražnik in kakega mišljenja je. — V zadnjem času skušajo Rusi z nebrojnimi letaki in vseh jezikih monarhije zapeljati naše vojake, da bi kršili svoje vojaške dolžnosti — dezertirali, se uprli, se dali vjeti, napadli lastne zaveznike itd. — Rusija se poslužuje od nekdanj najnižkotnejših sredstev in obljublja s hinavskim glasom stvari, katerih dati ne more, pa tudi noče — konec je vedno le knuta in Sibirija.

Božičnih dopustov za vojake letos ne bo.

V Zagreb so v nedeljo dne 13. t. m. z južnega bojišča pripeljali 1936 ranjenecv.

Bolni in ranjeni vojaki, ki se nahajajo doma, pa bi radi, da se jim podaljša dopust, morajo vložiti prošnjo na c. in kr. vojaško poveljstvo v Gradcu I, in sicer potom štacijskega poveljstva (v Ljubljani). Priložiti treba prošnji tudi zdravniško izpričevalo. Prošnja in izpričevalo morata biti kolkovana s kolkom po 1 K.

Najvišje cene krompirju. Trgovniško ministrstvo je določilo najvišje cene krompirja v veletrgovini. Na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem so določene cene za izbran krompir 100 kg 10 K 50 vin.; neizbran krompir 6 K 50 vin. Na Goriškem, v Trstu in v Istri je določena cena izbranemu krompirju z 11, neizbranemu pa s 7 kronami. Na Nižjem Avstrijskem 9, oziroma 6 kron, na Zgornjem Avstrijskem 10, oziroma 6 kron. V Dalmaciji izbrani 12, neizbrani 7 kron. Na Tirolskem in Predarlškem II, oziroma 6 K 50 vin., na Češkem, Moravskem in Šleziji 9, oziroma 6 kron. Politične deželne oblasti so pooblašcene, da določijo najvišje cene krompirju v mali trgovini. Lastnike zaloga krompirja lahko deželna politična oblast pozove, da dobavi krompir, po določenih najvišjih cenah, v kolikor ga ne potrebuje za lastno uporabo. Kmetom in industrijcem se tiste množine puste, ki jih potrebujejo za seme in za izdelovanje v svojih

obratih. Če lastnik ne sledi pozivu, lahko deželna politična oblast na lastnikov račun proda njegovo zalogo krompirja. Izvzet je krompir, ki se dobavi iz carinskega inozemstva. Semenskem krompirju lahko določi trgovinski minister drugo ceno. Prestopke kaznuje deželna politična oblast z denarnimi globami do 5000 K.

Analfabetizem v Avstriji. Po ljudskem štetju iz leta 1910. je v Avstriji analfabetov: med Čehi 2·38%, Nemci 3·12%, Italijani 10·30%, Slovenci 14·65%, Poljaki 27·36%, bukovinskimi Madžari 36·39%, bukovinskimi Rumuni 60·39%, Rusini 61·03%, Srbohrvati 63·67%, Avstrijsko povprečje znaša 16·52%.

Zlati časi za liste. »Venkov«, glasilo češke agrarne stranke je priobčil ob izbruhu vojne med Turčijo in trojnim sporazumom članek, v katerem pravi med drugim: »O, sedaj so napočili zlati časi za liste, ki ljubijo senzacije! Sedaj, ko je tudi Turčija stopila na vojno pozorišče. Od tu je težko kontrolirati vse, kar se dogaja na Balkanu ter v daljni Aziji in Afriki. Za to ima fantazija svobodna krila. Časopisi so že tudi polni vesti, ki bi človeka zares silile na smeh, ako bi se ne tikale dogodkov, ki so veleresni. Tako smo že čitali, da so Turki na potu z veliko vojsko na Indijo, da koraka druga četa z vrečami, polnimi peska, proti Egiptu, da zasuje s temi vrečami Sueški kanal. Čitali smo dalje vesti, da je neka turška armada prodrla v Arabijo, da izzove tam vstajo. Nekateri listi so imeli celo avtentično vest, da so Japonci že v Mezopotaniji itd. Drugi časopisi pišejo, da se angleški listi pripravljajo s turškimi o vprašanju, za koga sedaj molijo indijski mohamedanci. Turki da trde, da za sultana, Angleži pa, da molijo za angleškega kralja. Kaj bomo še vse doživeli in kaj bomo še vse čitali! Niti v velikih bitkah na Francoskem in na severu se ni v par mesecih toliko napisalo, kakor sedaj v par dneh, ko je izbruhnila vojna v Turčiji!«

Proces Kamile Theimer proti »Slovencu«. »Slovenec« z dne 18. t. m. priobčuje na uvodnem mestu sodbo c. kr. deželnega kot kazenskega sodišča na Dunaju v procesu Kamile Theimer proti odgovornemu uredniku »Slovenca« Mihaelu Moškercu radi žaljenja časti. Sodišče je spoznalo toženca za krivega pregreška proti varnosti časti v smislu § 493., 488. in 491. k. z. ter ga obsodilo na denarno globo v znesku 600 K, v slučaju neizterljivosti pa na 2 meseca zapora. Obenem je sodišče izreklo, da mora »Slovenec« priobčiti sodbo v predpisanem roku na uvodnem mestu.

Kinematograf »Ideal«. Za petek 25. in soboto 26. božični spored: **Predstave trajajo po 1. uro.** Začetek ob 10.1/2 dopoldne in ob 3., 4., 5., 6., 7., 8. in 9. zvečer. Od Trsta do Ljubljane. **John je podedoval konje.** Komično. **Fifi, ljubienec vse garnizije.** Vojaška humoreska v treh dejanjih. Za nedeljo 27. in ponedeljek 28.: **Plašč se vrne.** Sijajna veseloigra. V glavnih vlogah pri obeh Vanda Treumann in Vigo Larsen. **Kanal.** Velikanska detektivska drama v treh dejanjih. Za torek 29. do četrtega 31.: **Deklica iz Hydalg.**

Svetovni pregled.

Italijanski moratorij. S posebno odredbo se moratorij v Italiji znatno olajša in podaljša do 31. marca 1915. Celotni moratorij se odpravi s 1. aprilom 1915.

Ruski naučni minister umrl. Korespondenčni urad javlja iz Petrograda z

dne 9. t. m., da je naučni minister Casso umrl no operaciji raka.

Zapiranje socialističnih voditeljev v Rusiji. »Berliner Tagblatt« poroča iz Rima, da so v Petrogradu zaprli 38 socialističnih voditeljev, ki so prišli v Petrograd protestirat zaradi šestih poslancev dume, ki so jih bili zaprli. Nejevolja v državi postaja večja; milijone letakov se razširja med ljudstvo.

Noblova nagrada za mirovno delovanje. Noblovo nagrado za mirovno delovanje dobi za leto 1914. holandski in ameriški »Rdeči križ«.

Kako je ob Yseri. Amsterdam. Dopolisnik »Telegrafa« v Sluisu poroča: V nedeljo zvečer in sledečo noč, pa tudi v ponedeljek, je med silno nevihto odmevalo od Ysere gromenje topov. V nedeljo zvečer je bilo gromenje topov tako silno, da so v začetku mnogi mislili, da se zopet bombardira Zeebrügge. Pa pri Zeebrügge in v okolici je sedaj mirno. Tudi pri Ypresu je po bojih preteklega tedna nastal odmor v operacijah. Kar se tiče bojev preteklega tedna, so trajali več dni in noči. Za vasjo Hoogde, severno od Rulersa se je jasno slišalo pokanje pušk. Zvečer so se videli na nebu rdeči plameni, a ponovno se je moglo opaziti gibanje čet, ki so prihajale od severa da ojačijo črto pri Ypresu. Na fronti pri Ypresu so pota slaba. Nemci so pozvali meščane, da popravljajo ceste. Za to dobivajo dnevno po 3 franke. Na drugi strani črte je prav tako slabo. Neki šofer je pripovedoval, da med Francosko, Flandrijo in Ysero pravzaprav ni nič več potov. Vojaki v okopih ob Yseri trpe ne samo vsled dežja, ampak tudi vsled vode, ki izvira v tem ozemlju že v globočini enega metra. Na obeh straneh reke je bivanje v okopih združeno z velikimi težavami. Ako se Nemcem posreči, da prekoračijo Ysero, bodo zadržani od druge brambene črte, kjer se more ozemlje tudi poplaviti. Kanal francoske Flandrije, imenovan »Colme«, more pokriti zemljo z vodo na široko in vse to je že pripravljeno. Winogbergen, trdnjava južno od Dünkirchna je že postala otok sredi vode, a proti Calaisu teče še tretja reka, s katero tudi lahko poplavijo ozemlje. Dünkirchen je strogo zastražen, da se prepreči vohunstvo.

Senusi porazili indijske čete. Več tisoč Senusov je zadelo na indijske čete, ko so prekoračili egipčansko mejo. Indijci so bili premagani. Senusi so zasedli ozemlje do Gare, kjer se prične karavanska cesta v Kairo.

Boji v Sudanu. Iz Carigrada poročajo: V Sudanu so se pričeli boji. Hakim iz Darfura je pričel z 80.000 možmi napadati. Dežela Eb Kab pri Dongoli, ki pripada angleško - egipčanskemu Sudanu, se je dvignila. Angleži odpošiljajo vojake čez Rdeče morje.

Japonci hočejo kompenzacij. »Politiken« poroča iz Tokia: V japonski zbornici je izjavilo ministrstvo: Japonska se brez kompenzacij ne udeleži evropske vojske.

Japonska ne pošlje čet v Evropo. Japonska je uljudno pa odločno odklonila francosko prošnjo, da bi poslala čete v Evropo.

Socialistična zmaga v Oklahoma. V državi Oklahoma, v katere deželnem zboru doslej nismo bili zastopani, je dosegla socialna demokracija pri volitvah dne 3. novembra še sijajnejšo zmago nego jo je bilo pričakovati po prvih poročilih. Izvolili smo 21 poslancev socialistov v deželni zbor, ki šteje 36 senatorjev in 36 poslancev, torej skupaj 62 članov. Od 220 tisoč oddanih glasov jih je dobila socialna demokracija 70.000 in je druga najmočnejša stranka v tej povečini kmetiški dr-

žavi. Naša stranka ima nado, da pri bodočih volitvah leta 1918. prodre s svojim guvernerskim kandidatom (predsednik posamezne države v Zedinjenih državah se imenuje guverner) ter bo imela prvega socialno-demokratskega državnega vrhovnega poglavarja na svetu. Socialna demokracija se v Oklahoma čudovito razvija. Socialističnih glasov je bilo leta 1907. (izredna volitev guvernerja) 9302, leta 1908. (volitev predsednika) 21.734, l. 1910. (volitev guvernerja) 24.707, l. 1912., (volitev predsednika) 42.262, leta 1914. (deželnozborske volitve) 70.000. V okrajih Garvin, Love, Carier, Atoka, Johnston, Marshal, Kiowa, Dewen in Major je pri letošnjih volitvah socialna demokracija najmočnejša stranka. — V celem ozemlju Združenih držav se je zvišalo število članov deželnih zborov od 16 na 42. Razen tega je bil voljen po presledku dveh let en socialni demokrat (Mayer London-Novi Jork 12) v zbornico reprezentov (drugo zbornico zveznega parlamenta). Precej ugoden rezultat!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

C. Č.: O stvari bi se nemara dalo govoriti, kajti zadeva je res važna, toda anonimno se pogajati ne moremo. Ako Vam je torej na stvari kaj ležeče, nam naznanite Vaš naslov. Drugače se ne oglašimo več.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Noben delavec, železničar in namješčenec sploh, naj ne ostane brez

Žepnega koledarja

za leto 1915.

Zahtevajte ga pri svojih zaupnikih ali pa pišite ponj na založbo slovenskih delavskih koledarjev v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22. Cena mu je 1 krono.

2

**Če tudi kolera preti,
Se vendar nihče ne boji;
Smrt in bolezen
Daleč beži, ako Ti**

Želodec krepi!

**Pristni „FLORIAN“ se dobi edino
od Rastlinske destilacije
„FLORIAN“ v Ljubljani.**

Postavno varovano.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Franciššk. ul. št. 4. pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bol.	Ob sredah in sobotah od 3—5 popol.		Prešern. ul. št. 3, III. nadstr.
Dr. B. Ipavc.	10.—12. dop.		Mestni trg.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Naročite si list Tedenske Slike, ki je najbolj zanimiv ilustrovan tednik.

Izhaja v Ljubljani, Francišškanska ulica št. 10
stane četrtletno le 2.50 K.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v
zalogi lastne tovarne
PETER KOZINA & K^o.
Ljubljana, na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške	K 14.—, 17.—, 20.—.
„ „ ženske	„ 12.—, 15.—, 18.—.
„ „ dečke 36/39	„ 10.—, 12.—.
„ „ otroke št. 22-25 26-28 29-31 32-35	K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

: Garantirana kakovost. :
Cenejše vrste od K 1.50 naprej.

Rudarji

nabavite si rudarski koledar za leto 1915. V Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Idriji, Velenjem, Lešah, Črni, Fohnsdorfu, Ljubnu itd. se ga dobi pri zaupnikih, lahko pa se ga naroča tudi pri Založbi slovenskih delavskih koledarjev v Ljubljani, Ilirska ulica šte. 22. Stane 1 krono.

Kupujte in naročajte pri tvrdkah, ki inserirajo v „DELAVCU“.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Francišškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za .. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. Litografija.

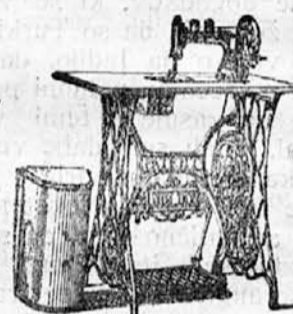
Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa. Ceniki se dobe zastoni in franko.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1913	.. . . . . K 700,000.000.—
Vlog	.. . . . . „ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada	.. . . . . „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ | 0 | 0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::

A. & E. Skaberné, Ljubljana

Mestni trg šte. 10.

Specijalna trgovina pletenin in trikotaže.

Velika zaloga različnega perila za vojake iz čiste volne in velblodje dlake in sicer: snežne kučme, telovniki, triko jopice, srajce in spodnje blače, nogavice, sliperji, dokolenice, rokavice, različni ščitniki za vrat, prsa, kolona i. t. d.

Odeje iz velblodje dlake. Tetra perilo. Spalne vreče.

Plažli in predpasniki za strežnice Rdečega križa. Volna za pletenje.